

پاسخنامه مدارس شهرستان

نام کتاب: هدایه از الفاتمه فی التوابع تا آفر و کل کتاب صمدیه

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سؤال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه به سؤال آفر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

سؤالات تستی:

۱. نقش «کم» در دو مثال «کم رجلاً اخوک» و «کم يوماً سفرک» چیست؟
 د ۱۶۵
 ا. در هر دو ظرف است
 ب. در هر دو مبتداء است
 ج. در اولی مفعول فیه و در دومی خبر است
 د. در اولی مبتداء و دومی خبر است
۲. اوزان جمع «قله» عبارتند از:
 ب ۱۹۳
 ا. أفعال، فُعلة، أفعَله، أفعال
 ب. أفعال، أفعال، فُعلة، أفعَله
 ج. أفعال، فِعلة، أفعَله
 د. أفعال، فِعلة، أفعال
۳. «زید» در مثال‌های «ضربته زیداً»، «جاء الضارب الرجل زید» به ترتیب چه نقشی دارد؟
 د ۴۵
 ا. عطف بیان - عطف بیان
 ب. عطف بیان - بدل
 ج. بدل - بدل
 د. بدل - عطف بیان
۴. علامت نصب در «اسماء سته» و «افعال خمسه» و «جمع مؤنث سالم» به ترتیب چیست؟
 ج ۱۳
 ا. فتنحه - نون - كسره
 ب. الف - كسره - فتنحه
 ج. الف - حذف نون - كسره
 د. فتنحه - حذف نون - ياء

سؤالات تشریحی:

۱. با توجه به عبارت «النعته و هو تابع يدلّ علی معنی فی متبوعه او فی متعلّق متبوعه»: ۱۲۶
 ا. «نعته» بر چند قسم است؟ با ذکر مثال توضیح دهید. ب. «نعته» در چه چیزهایی از متبوعش تبعیت می‌کند؟ توضیح دهید.
 ا. نعت بر دو قسم است: ۱. نعت حقیقی که معنایی را در متبوع خود می‌رساند مثل «جائنی رجل عالم» ۲. نعت سببی که معنایی را در متعلق متبوع خود می‌رساند؛ مثل «جائنی رجل عالم ابوه». ب. نعت حقیقی در چهار امر تبعیت می‌کند: ۱. اعراب ۲. تعریف و تنکیر ۳. افراد، تشبیه و جمع ۴. تذکیر و تأنیث - نعت سببی دو قسم است: ۱. متحمل ضمیر منوعت باشد: در این صورت مانند نعت حقیقی است ۲. متحمل ضمیر منوعت نباشد: در این صورت فقط در شماره ۱ و ۲ تبعیت می‌کند.

۲. معنای «حروف جرّ» در مثال‌های زیر را بنویسید. ۲۶۰ - ۲۷۳
 ا. ما جائنی من احد ج. زائده (تاکید)
 ب. بعث هذا بهذا ج. مقابله
 ج. قدم الحاجّ حتی المشاة ج. بمعنای مع (با انتهاء غایت)
 د. ليس كمثل شئ ج. زائده (تاکید)

* و لكنّ للاستدراك و تتوسط بين كلامين متغايرين في اللفظ و المعنى. ۲۸۴

۳. عبارت را توضیح دهید و برای آن مثال بزنید. ب. آیا اگر «لكنّ» مخفف شود، عمل می‌کند؟ مثال بزنید.

ا. لكن یکی از حروف مشبیه بالفعل است که برای استدراک می‌آید و همیشه بین دو کلامی واقع می‌شود که از لحاظ لفظ و معنی با هم متغایرنند مثل «ما جائنی سعید لكن خالداً جاء». ب. اگر مخفف بشود عمل نمی‌کند؛ مثل: «ذهب زید لكن عمرو عندنا».

۴. مبتدا را تعریف کرده، در جملات «لو لا علی (علیه السلام) لهلك عمر» و «كل رجلٍ وضيعته» مبتدا و خبر را معین کنید. ۱۷ - ۱۸

المبتدا هو المجرد عن العوامل اللفظية مسنداً اليه أو الصفة الواقعة بعد نفي أو استفهام رافعة لظاهر أو ما في حكمه. در مثال اول «علی (علیه السلام)» مبتدا و «موجود» محذوف خبر است و در مثال دوم «كل (رجل)» مبتدا و «مقرون یا مقرونان» محذوف خبر است.

۳۳

۵. حکم اعراب اسم سابق (مشغول عنه) در مثالهای زیر را همراه با دلیل بیان کنید. «باب اشتغال»

أ. اذا موسى لقيته فاكرمه ب. قام زيد و عيسى اكرمته ج. المصطفى هل رأيتَه د. زينب ضربتها

أ. واجب النصب. چون بعد از «اذا» از ادوات شرط آمده.

ب. راجح النصب. لحصول التناسب بين الجملتين بنصبه.

ج. واجب الرفع بالابتداء للفصل بينه و بين المشتغل بماله الصدر.

د. راجح الرفع لاولوية عدم التقدير.

* المفعول له هو المنصوب بفعل فُعلٍ لتحصيله او حصوله نحو: «ضربته تأديباً» و «قعدت عن الحرب جبناً». ۲۵

۶. عبارت را توضیح داده بر مثالها تطبیق کنید و شرایط مفعول له را بنویسید.

ب. مفعول له کلمه‌ای است که منصوب می‌شود به وسیله فعلی که آن فعل انجام شده یا برای رسیدن به آن مفعول مثل «ضربته تأديباً» که ضرب برای تحصیل تأديب است و یا انجام شده برای حصول آن مفعول مثل مثال دوم که عقب نشینی از جنگ به سبب وجود ترس است. شرایط: یشرط كونه مصدرًا متحدًا بعامله وقتًا و فاعلاً.

* اذا قلت: «ماذا صنعت» و «من ذا رأيت» فذا موصولة و «من» و «ما» مبتدئان و الجواب رفع. ۴۱

۷. أ. ضمن تركيب جملة «من ذا رأيت» بیان کنید «ذا» چه نوع موصولی است؟ ب. منظور از «الجواب رفع» را بیان کنید.

«ذا» موصول اسمی مشترک است. «من» مبتدا «ذا» موصوله خبر. «رأيت» فعل و فاعل و ضمیر مقدر (ه) مفعول

یعنی: الجواب عنه مرفوع او ذو رفع نحو زيدٌ. (یک وجه کافی است)

۸. در عبارت‌های زیر محل اعراب جمله‌های معین شده را به همراه علت آن بنویسید. ۶۳

أ. قال إني عبد الله ب. و السلام على يوم ولدت

ج. إن تصبهم سيئة بما قدمت أيديهم إذا هم يقنطون د. لم تؤذوني و قد تعلمون أني رسول الله

أ. محلاً منصوب مفعول به برای قول (محكى قول)

ب. محلاً مجرور مضاف اليه ظرف زمان

ج. محلاً مجزوم - جمله واقع در جواب شرط جازم مقرون به اذا فجائيه.

د. محلاً منصوب جمله حالیه.

۹. «الغاء» و «تعليق» در افعال قلوب را همراه با مثال توضیح داده، «واجب» یا «جائز» بودن هر کدام را مشخص کنید. ۵۹

ابطال عملها لفظاً و محلاً يسمي الالغاء نحو «زيد علمت قائم» و ابطال عملها لفظاً فقط يسمي التعليق نحو لنعلم اي الحزين احصى. و التعليق واجب و الالغاء جائز.